

Četrty zbornik poezij. Napisal A. Aškerc. V Ljubljani, 1904. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Cena vezanemu izvodu 4 K 50 h, broširanemu 3 K 50 h. Več o priliki.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Kranjsko: G. Janko Vozel, učitelj v Trebnjem, je nabral med učiteljskimi prijatelji v Trebnjem 15 K. G. Leopold Morela, učitelj v Metliki, je nabral v veseli družbi v Črnomlju 3 K 68 h. — Štajersko: G. France Hrašovec, c. kr. okrajni sodnik v p., starosta Slovencev v Gradcu, t. č. prvomestnik izvenakademične podružnice sv. Cirila in Metoda itd. je daroval po gosp. Janko Jegliču, nadučitelju na Rakeku za učiteljski konvikt 5 K z geslom: »Za vzbujanje narodne zavednosti in narodno izomiko«. G. M. Tramšek, nadučitelj v Sromljah, 5 K 20 h, katere je zaslužil v veseli družbi v Sromljah »Artiški muzikant«. G. »muzikant« prosimo, da bi še večkrat muzical v korist učiteljskemu konviktu, štajerske gg. tovariše in tovarišice pa prosimo, da posnemajo »Artiškega muzikanta« ter pridno plešejo po njegovi godbi v korist učiteljskemu konviktu.

V korist učiteljskemu konviktu se pripravljata v Kamniku in v Šmartnem pri Litiji dva velika koncerta. Zivio!

Koleta poštinih znamk za učiteljski konvikt dobiva na Kranjskem vedno širša in prijaznejša tla. Tako je prav!

Osebnosti s Štajerskega. Za nadučitelja sta nameščena: Pri Sv. Petru nad Laškimi učitelj Martin Slovesek od Sv. Duha na Ostrem vrhu, pri Sv. Rupertu nad Laškimi pa Fran Zupančič, dosedaj šolski vodja v Skomrah na Pohorju. Učitelj Jos. Armič pride iz Mozirja v Velenje. Stalni so postali na svojih dosedanjih mestih: Bruno Rožband v Št. Vidu pri Ptuj, Valentina Kaukler, roj. Grošel na deklški šoli ptujske okolice in Ivana Zupančič v Št. Vidu pri Planini. Za učiteljico ročnih del v Št. Vidu pri Ptuj je nameščena Ivana Klenovšek. Menjava služb se je dovolila učiteljicama Ani Kalschek v Št. Vidu pri Ponikvi z Marijo Valenčak v Gotovljah. — Šoli v Hrasniku in Trbovljah se razširite v šestrazrednici, trirazrednica v Zavrču pa se razširi v štirirazrednico.

Šolstvo na Koroškem. Na vseh srednjih šolah koroških so se minuli teden vršili pismeni zrelostni izpiti. — V pokoj gresta ravnatelj Opel in profesor Kemp celovške realke. — Za nadučitelja v Pontablu je imenovan učitelj Fr. Krasnig iz Waldensteina. Prestavljena sta učitelja R. Niederl iz Lipe nad Saksenburgom v Vrbo, in Fr. Kreiner iz Vrbe v Lipo. — Na šoli v Kotmarivasi so ustanovili tretje učiteljsko mesto.

„Učiteljski dom“ v Celovcu je imel dne 11. pret. m. svoj občni zbor. Društvo je vzdrževalo v minulem letu pet pripravnikov ter je imelo 1999 K dohodkov in 2059 K stroškov. Društveni zaklad znaša 4156 K. — Kakor znano, je ta »Učiteljski dom« v klerikalnih rokah.

Upokojen je na lastno prošnjo g. Bogomir Krenner, učitelj v Škofji Loki.

Bela žena. Umrli je v ljubljanski bolnici Rudolf Piš, učitelj v Cerknici. — Pri Sv. Jakobu v Slov. Gor. je dne 16. pret. mes. umrl tamošnji nadučitelj Franc Sijanec v 61. letu svoje dobe. R. i. p.

Liberalni infanteristi. Poštenjak »Slovenec«, ta največji tat časti in poštenega imena, nam je vzdal že mnogo imen, da je časih res v največji zadregi. Da se je zaletel sedaj tudi v nas, ko smo zborovali častno in dostojno v Postojni, je umljivo samo ob sebi. Sedaj je, hočeš — nočeš, priznal, da smo se zgrnili v vojsko, ki bo delala smrdljivemu »Slovencu« in njegovi gardi še preglavice, zato nas je krstil za — liberalne infanteriste! Tako je prav! Sedaj smo potrjeni v vojake tudi od plesnive »Slovenčeve« gospode, ki bo še nemara čutila našo moč in se še norda bridko pokesa, da nas ni uvrstila med škarte, kakr' jih se nabira vse polno okolo »Slovenčevih« vojskovodij! Ker smo vrhutega še liberalni infanteristi, naj bo prepričan

»Slovenec«, da se razgrnemo v razvito vrsto, ki pojde pogumno in nevstrašno naprej, ne boječ se niti srebrnih palic niti smradnih »Slovenčevih« golid, da porazi polagoma in zanesljivo ves klerikalni stud! Potem se pojdemo lepo umit in okopat, da se nas ne primejo garje in druge lepe bolezn!

Krona, krona! Nenasitne klerikalne bisage se vedno poloti mrzlica, kadar izginejo čigaverkoli krone kam drugam in ne vanjo. Zakaj njen požiralnik je vedno lačen prav kot hudičevo žrelo. Tako skomina sedaj klerikalno bisago po tistih kronah, ki jih je baje moralo plačati učiteljstvo kot vstopnino v Postojnsko jamo. Mi, ki smo bili v jami, vemo, da nismo plačali niti pol vinarja, »Slovenčev« poročevalec je bil torej slabo poučen. Najbrže je pa tudi on to vedel, pa se je po lepi krščanski navadi zlagal, češ, saj dobim pri izpovedi odvezo in imam še pri visokih cerkvenih dostojanstvenikih zaslugo. Kolikor več laži — toliko več zaslug! Falotstvo »Slovenčevega« lažnika pa gre še dalje. Piše namreč, da so se nekateri učitelji rajši vrnili, ko so zvedeli, da morajo plačati vstopnino in so šli krono zapit, namesto da bi jo plačali. To je grda in nesramna laž! Ne pričakujemo sicer, da bi »Slovenec« poravnal krivico in priznal resnico, ker je z njo v večnem sovraštvu in ker mu je odgovorni urednik mož, ki živi v konfliktu s častjo. Naše učiteljstvo ima sedaj nov dokaz, kako nesramni lažniki so klerikalci in kako si prizadevajo na vse nepoštene načine, da bi ga oblatili in onečastili!

„Slovenska Matica“ vabi na XL. redni občni zbor v sredo dne 8. rožnika 1904. l. ob 6. uri popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. — Vrsta razpravam: 1. Predsednikov ogovor. 2. Letno poročilo tajnikovo za dobo od 1. rožnika lani do 31. velikega travna letos. 3. Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1904. 4. Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a) dr. pravil). 5. Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1903. 6. Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gg.: Bartel Ant., Dimnik Jakob, dr. Glaser Karel, dr. Janežič Iv., dr. Opeka Mih., Pleteršnik Maks, dr. Sket Jakob, Vilhar Ivan in Zupančič Vilibald. Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se všteta tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočnih društvenikov. 7. Posamezni nasveti in predlogi.

„Slovensko planinsko društvo“ ima sedaj 1798 članov. Osrednje društvo je imelo lani 23.789 kron 87 vin. dohodkov in 23.932 K 16 vin. izdatkov. Društveno imetje znaša 15.309 K 13 vinarjev. Osrednje društvo s podružnicami vred je imelo 56.165 K 82 v. dohod., 50.849 K 82 v. izdatkov. Čisto imetje, všteti vrednost koč znaša 52.525 K.

Delegacija. V soboto dne 14. pret. m. je predložila skupna vlada avstrijski in ogrski delegaciji skupni državni proračun za l. 1905. Vlada zahteva velikanske vsote in sicer ravno sedaj, ko vse ječi pod grozno slabimi gospodarskimi odnošaji. Skupni redni troški znašajo 377.114.997 K, in sicer za vnanje ministrstvo 12.159.536 K, za armado 308.996.175 K, za mornarico 51.271.410 K, za skupno finančno ministrstvo 4.687.876 K. Redno pokritje znaša 7.967.114 K, carinski dohodki 114.716.729 K, torej ostane nepokrite redne potrebščine 254.431.154 K. Po sedanji kvoti 66:6:34:4 mora torej Avstrija pokriti vsoto 166.906.837 K, Ogrska pa le 87.524.317 K. — Dalje znaša čista potrebščina za Bosno in Hercegovino 7.583.000 K; od te vsote pripada na Avstrijo 4.974.448 K, na Ogrsko pa 2.608.552 K. Dalje se zahteva še za tekoče leto 116.000 K za poprave palač avstro-ogrskih poslanikov v Parizu, Londonu in Rimu ter za avstro-ogrškega civilnega agenta in njegovo osobje v Makedoniji 112.000 K. Ako prištejemo še gori označene izredne kredite za armado v znesku 88 milijonov in za mornarico v znesku 75.176.000 K, znaša vsa skupna državna potrebščina 548.181.997 K. Ker za tekoče leto dovoljena potrebščina znaša 426.304.926 K, torej se samo za l. 1905 pomnoži za 121.877.071 K. Ako odštejemo carinske dohodke — in sicer za Avstrijo proračunano na 105.993.000 K, to je 86,3% in za Ogrsko le 15.881.050 ali 12,9%, za Bosno in Hercegovino pa 871.250 K — znaša

vsa potrebščina za Avstrijo 279,074.309 K, za Ogrsko pa 146,348.845 K. — Ostali redni stroški se bodo razdelili na poznejša leta in znašajo po vladnem načrtu 286 milijonov, ki pa bodo gotovo presegle 300 milijonov samo za nove topove, puške in ladje. Za šolstvo seveda — nič! — Delegati so osupnjeni nad zahtevami vojnega ministra. Velike zahteve vojnega ministra pobijajo vsa zanižanja o mobilizaciji. Presenečenje med delegati nad velikimi zahtevami vojnega ministra je tem večje, ker so merodajni krogi še nedavno trdili, da bodo izvanredne potrebe za armado in vojno mornarico nizke. Delegati trde, da so zahtevane vsote tako visoke, kakor da bi stali pred vojsko. Značilno za razmere v naši državi je, da za dela na socialnem polju ni nikdar denarja, za topove se pa vedno zahtevajo nove žrtve. — No, vključ vsemu temu so bile dne 25. pret. m. sprejete — vse vojaške zahteve! Domovina je rešena!

Nemški „Schulverein“ je zboroval o Binkoštih v Marrijinih varih na Češkem. Šulferajn je vzdrževal lani 16 šol z 29 razredi, 34 otročjih vrtcev z 38 oddelki. Nadalje je podpiral z denarjem 57 šol in 71 otročjih vrtcev. Šolskih stavb je imel 57. Dohodkov je imel 427.519 K. Izdatkov je l. 1903 imel 339.121 K, prejšnje leto pa 324.635 K. Društveno imetje je znašalo 31. decembra 1903 l. 1,094.534 K proti 1,096.499 K prejšnjega leta.

Mesto potovalnega poljedelskega učitelja s slovenskim učnim jezikom razpisuje c. kr. namestništvo za politiški okraj Tolmin in občine trnovske planote s sedežem v Tolminu. Dolžnosti potovalnih učiteljev so določene v posebnem službenem navodilu in obstoje večinoma v strokovnem potovalnem poučevanju kmetiškega prebivalstva s tem, da mu daje poljudna, s praktičnimi dokazili združena predavanja o različnih strokah domačega kmetijstva, posebno pa o poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, sirsarstvu in sadjarstvu. Poljedelski potovalni učitelji se nastavljajo pogodbeno, a sedaj za eno poizkušno leto; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se prideljajo eventualno kakemu c. kr. okrajnemu glavarstvu. Isti dobivajo letnino 1800 K, stalni potni pavšal 1000 K, stanarino 300 in pavšal za nabavo književnih in strokovnih pomočkov 100 K. Vsi prejemki se izplačujejo naprej v mesečnih obrokih. — Po preteku vsakih štirih let popolnoma dovoljnega službovanja se poviša gornja letnina, in sicer za štiri štiriletja po 250 K. Prosilci morajo vložiti svoje, zadostno z dokumenti preskrbljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetiški praksi, in jezikovnega znanja do najdalje 30. junija 1904 pri c. kr. namestništvu v Trstu. Oni prosilci, ki so napravili izkušnjo učiteljske sposobnosti za pouk na kmetijskih šolah ali ono za sadjarstvo in vinarstvo na visoki šoli za poljedelstvo na Dunaju, imajo prednost kakor tudi oni prosilci, ki morejo dokazati zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

Važna rzsodba za učiteljstvo. Nekateri spodnještajerski učitelji, ki so kot stalni člani okrajnih učiteljskih konferenc morali hoditi k sejам, da so pripravili potrebno gradivo, so zahtevali pri deželni šolski svetovi povrnitev stroškov potovanja in prehranitve. Deželni šolski svet je zahtevo odklonil; isto je storilo tudi naučno ministrstvo. Upravno sodišče pa je na pritožbo razveljavilo rzsodbo naučnega ministrstva kot zakonito ne-utemeljeno ter izreklo, da imajo učitelji pravico do imenovane odškodnine.

Učitelji in univerza. V deželi Hessen so dovolili učiteljstvu obiskovati vseučilišče v Giessenu, kjer jih pustijo kot »Studierende der Pädagogik« k immatrikulaciji v filozofsko fakulteto. Morajo pa imeti dobro izpričevalo učiteljskega seminarja in drugega izpita ter so morali najmanj tri leta na javnih šolah službovati. Studiranje na univerzi se zaključuje s posebno izkušnjo, ki se more izvršiti po najmanj petih semestrih.

Požrtvovalnost štajerskega učiteljstva. Štajerski deželni šolski svet je vodjo štajerskih učiteljev, Horvateka predstavil nekam v zadnjo gorsko vasico, čeravno je prej služil v lepem kraju. Tudi v slabejši plačilni razred so ga degra-

dirali. Materijalno izgubo je toliko bolj občutil, ker ima več otrok v mestnih šolah. To pa ni bolelo le njega, ampak to preganjanje sicer vestnega učitelja je zbolelo ves stan. Da olajšajo bedno stanje vrlega nesebičnega bojovníka, je sklenilo nekaj bližnjih njegovih tovarišev nabirati med učiteljstvom. Ne da bi Horvatek vedel, se je pred dvema mesecema uvedla kolekta in do 5. maja t. l. je bilo že 828 K 40 v. skupaj. Marsikateri tovariš si je od ust odtrgal krono ali dve, da je prispeval na stanovski žrtvenik.

Nemški referati. Sedaj, ko se bliža doba okrajnih učiteljskih skupščin, prejemo pritožbe, da menijo nekateri mlačneži imponirati — z nemškimi referati! Ker služujemo na slovenskih tleh in poučujemo na slovenskih šolah, bi bilo tako ravnanje žalitev slovenskega jezika in čisto navadno izzivanje, in mi bi bili primorani, da ga po zasluženju brez pardona ožigosamo! Okrajni šolski nadzorniki morajo takoj nemške referate vrniti in odločno zahtevati, da izdela vsak učitelj in vsaka učiteljica slovenski referat! Ako se to ne zgodi, pridemo z imeni na dan, da spoznamo tiste ljudi, ki jih ni sram, služiti na slovenskih tleh, a ki jih je sram, referirati v slovenščini!

Mestni šolski svet v Ljubljani nam še ni pojasnil svojega nekonsekventnega ravnanja pri razpisovanju učiteljskih služb na ljubljanskih ljudskih šolah. Ker je radovednost in zlovolja učiteljstva velika, se obračamo naravnost na gospoda predsednika mestnega šolskega sveta s prošnjo, naj ukrene, da se ta zadeva pojasni in da se pristrizhejo gotovim ljudem perutnice, ker jih nosijo že previsoko. Ker jih nosijo previsoko, tem nižje lahko padejo. Sicer bi bilo treba tudi nekatero ljudi opozoriti, da se naj gredo zdraviti, če so bolni in nervozni, a naj nikar ne šikanujejo učiteljstva, ki nima najmanjše volje, da bi prenašalo kaprice domišljavih ljudi!

O binkoštnih praznikih so bili razstavljeni v Št. Vidu nad Ljubljano risarski izdelki učencev obrtne šole. Lepo razstavo si je ogledalo poleg preprostega ljudstva tudi mnogo obrtnikov in druge odlične gospode iz Št. Vida in Ljubljane. Vsi so hvalili lepo razstavo, napredek obrtnih učencev in požrtvovalno delovanje učiteljstva.

Trg Krapina. Naprošeni objavljamo te vrstice: Stvar se je obrnila drugače, kakor smo pričakovali. Zdravilišče se je moralo za polovico povečati, da ustreza vsem zahtevam. Izprehajališče, kjer so se izprehajali gostje pred in po vsaki uporabi mrzle vode, da so se ogreli, je dolgo 32 metrov. Jarek za hojo po vodi se je popolnoma zakril pogledom radovednih in nepoklicanih gostov potom nasadov smrečnih dreves. Travnik, kjer se izprehajajo gostje po rosnih travah, je izoran, očiščen vsakega plevela in posajen z novo sočno travo. Iz kopališča so napravili na bližnji hrib Sv. Jožefa vijočo se pot, po kateri dosežejo vrh brez vsake težkoče celo bolniki slabih nog in slabih prsi. Raven drevored veže zdravilišče s parkom Dolac. Ravnatelj Okič izdaja letos slovenski mesečnik »Knajpovec«. Za stanovanje in hrano je preskrbljeno v dovoljni meri. 17. prejšnjega meseca je otvorila gospa geometrova Bestelak Knajpovo revstaravcijo, ki je opremljena preprosto, toda elegantno. Prospekte pošilja ravnatelj in občina. Svoji k svojim!

Nezaslišano. Jako domišljav, na svoje akademične študije nad vse ponosen ravnatelj nekega ljubljanskega zavoda je o priliki, ko so filologi na tem zavodu zahtevali zvišanje remuneracij, poročal dotični predstojni oblasti, naj se remuneracije akademikom zvišajo ali pa neakademikom znižajo. Komentara tu menda ni treba!

Primorski List. Nekaj sličnega, kot je na Kranjskem (in sedaj kot priloga »Miru«) tudi na Koroškem »Domoljub« izhaja v poneumnevanje ljudstva tudi na Goriškem, samo, da čuje ta umazana zaplata na ime »Primorskega Lista«! V št. z dne 19. in 26. maja se zaganja neko priskutno človeče, Ivan Rejec po imenu, v napredno učiteljstvo in prijemlje za lase tudi naš list. Mi se za to klerikalno bevskanje ne zmemimo čisto nič, in Ivan Rejec — kdo je neki ta politikaster? — se jako vara, če misli, da bomo zaradi njega krenili na druga pota! Zaradi nas lahko cvili po »Primorskem Listu«, kolikor mu drago. Kadar nam bo dosti, ga našvrkamo pozasluženju. In potem bo mir!

